

Blaarkopfokplan voor de toekomst

Eind 2013 heeft de SZH met de blaarkopbestuurders een strategiedag gehouden. Daaruit kwam onder meer naar voren dat er behoefte is aan een goed en doelgericht fokplan. Onlangs is de Landelijke (Fok-)Commissie begonnen het fokplan uit te werken

In 1963 maakte de Groninger blaarkop nog 2 procent van het aantal melkkoeien in Nederland uit. Anno 2014 zijn er nog maar zo'n zeshonderd raszuivere blaarkoppen in de melkcontrole. Maar de populariteit van het ras reikt verder. In de laatste jaren werden er meer dan 7.000 inseminaties met blaarkopstieren uitgevoerd. Jaarlijks worden er meer dan 5.000 kalveren geregistreerd met meer of minder blaarkopbloed.

Bij de ki-verenigingen zijn ongeveer vijftien stieren beschikbaar. Daarnaast wordt veelvuldig gebruikgemaakt van natuurlijk dekkende stieren. Meer dan honderd jaar noeste fokkersarbeid heeft ertoe geleid dat in de Groninger blaarkop een goede melkproductie met mooie gehalten, goede vruchtbaarheid en gemakkelijk afkalven, en een goede groei en prima vleeskwaliteit verenigd zijn. Het ras is nog steeds gezien, niet alleen vanwege de opvallende aftekening, maar ook door de goede combinatie van eigenschappen die zelfs in kruisingen tot uiting komen. Zo'n combinatie heb je niet zomaar en dat is een van de belangrijke redenen om er vooral voor te zorgen dat er een voldoende ruime kernpopulatie van raszuivere dieren is en blijft. Juist dáár zal het fokprogramma zich op moeten richten.

Fokken in een kleine populatie

In een kleine populatie zijn dieren al snel familie van elkaar. In het verleden waren bepaalde fokstieren erg populair en hun namen komen in veel stambomen vaker voor. Bij paring van twee verwante dieren – dat gebeurt al snel in een kleine populatie – treedt inteelt op. Te veel inteelt leidt tot een verlies van erfelijke eigenschappen die in een lage frequentie voorkomen en tot een afname van vruchtbaarheid en gezondheid (inteeltdepressie). Inteelt is een grote bedreiging voor een klein ras en kan alleen in de hand gehouden worden door de verwantschap tussen de dieren zo laag mogelijk te houden.

Bij kruising van niet verwante dieren treedt het omgekeerde effect op van inteelt. Kruisingsdieren zijn vaak gezond en vruchtbaar door het zogenoemde heterosiseffect. Een klein beetje vreemd bloed, bijvoorbeeld maximaal 12,5 procent, verlaagt direct de verwantschap. Zowel uit onderzoek in het verleden als uit recent DNA-onderzoek bleek dat de inteeltfactor in de blaarkopfokkerij, net als bij de meeste andere rundveerassen, een wezenlijk aandachtspunt is en blijft. In de afgelopen vijf jaar hebben negen blaarkop-ki-stieren het grootste deel van de geboren kalveren geleverd. Meerdere stieren zijn vrij sterk

Zwanet Faber

Blaartje 59, moeder van Bas 3, is representatief voor het ras

verwant aan elkaar en aan de populatie. Opmerkelijk is dat de blaarkopfokkerij geen last heeft van erfelijke gebreken.

Fokplan met jonge stieren

In 1970 waren er nog zo'n 20.000 blaarkopmelkkoeien. Toen is er een landelijk fokprogramma gemaakt, gebaseerd op het proef-wacht-fokstiersysteem. Een derde van de koeien werd geïnsemineerd met sperma van proefstieren en twee derde

De hoogproductieve koe Sonja 46 is de moeder van Sunny 4

Zwanet Faber

ar Ras van het jaar Ras van het jaar Ras van het

met fokstieren met een bekende vererving. De huidige blaarkopkernpopulatie is in feite te klein om zelfs maar één ki-proefstier per jaar 'betrouwbaar' te testen.

Maurice Bichard heeft voor het Guernsey-ras, nog altijd tien keer groter dan het zuivere blaarkopras, een fokprogramma met jonge stieren ontwikkeld. Dat plan begint met het goed formuleren van het fokdoel waarin de belangrijkste kenmerken die je wilt verbeteren, opgenomen worden.

Vervolgens selecteer je daar de stiermoeders op. Daarvoor moet de foktechnische commissie dus een goed overzicht hebben van de beste koeien van het ras. De stiermoeders worden gepaard met stiervaders, jonge en/of oudere stieren (uit de genenbank). De stiervaders worden zo gekozen dat de bloedspreiding maximaal is en dus de verwantschap in het ras zo min mogelijk oploopt of zo mogelijk afneemt.

De selectie van de stiermoeders zorgt voor de genetische vooruitgang in het zuivere ras. Een belangrijk aandachtspunt blijft de evenredige inzet van nieuwe stieren. Er wordt een kleine hoeveelheid sperma ingevroren. Het grootste deel van het sperma wordt meteen benut, een kleiner deel wordt bewaard voor 'later'.

Profiteren van kruislingen

Omdat de Groninger blaarkop het om veel redenen meer dan waard is om bewaard te blijven en verbeterd te worden, dient in het fokprogramma de raszuivere kernpopulatie centraal te staan. Een klein scheutje ander bloed zit er al voldoende in. Bij de inzet van nieuwe ki-stieren moet goed ingeschat worden in hoeverre deze stieren ook gebruikt zullen worden op koeien

Sunny 4 (zwartblaar) en Bas 3 (roodblaar) hebben een genenbankvader

van een ander ras. Dat bepaalt mede de hoeveelheid sperma die ingevroren moet worden.

Het gebruik van raszuivere blaarkopstieren op andere rassen heeft een paar voordelen: ten eerste kunnen de kosten van de spermawinning door de ki-vereniging over meer inseminaties/doses worden verrekend en ten tweede komen er veel meer dan alleen de raszuivere dochters aan de melk. Daarmee kan de fokwaarde van de stieren betrouwbaarder worden geschat en kunnen met iets meer zekerheid de beste weer als stiervader ingezet

worden. Om een echt goed beeld te krijgen van de fokkerijresultaten van een stier binnen de zuivere populatie is het van groot belang dat daarnaar praktijkonderzoek met rapportage (met foto's en tevredenheidsscore van veehouders) gedaan wordt door kenners van de zuivere populatie. Die resultaten kunnen gespiegeld worden aan de officiële cijfers die berekend zijn.

Voor het slagen van dit fokplan voor zo'n klein ras als de Groninger blaarkop is de betrokkenheid van fokker/houders van wezenlijk belang. ●